

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Taidetoimikuntien kehittäminen

Yhteenvedo verkkoaiivoriihen tuloksista

Anu Valtari & Tuomo Lähdeniemi
11.12.2023

Tavoite, kutsuminen ja osallistuminen

Tavoite:
Kahden uuden
taidetoimikunta-
mallin arviointi
ja kommentointi

Kohderyhmät:
Kulttuurialan
toimijat

**Kutsumisen
kanavat:**
Sähköpostit

Osallistumisaika:
16.11.–6.12.2023

**Osallistumisia
yhteensä 406**

Osallistumisia yhteensä 406

T a u s t a y h t e i s ö s i

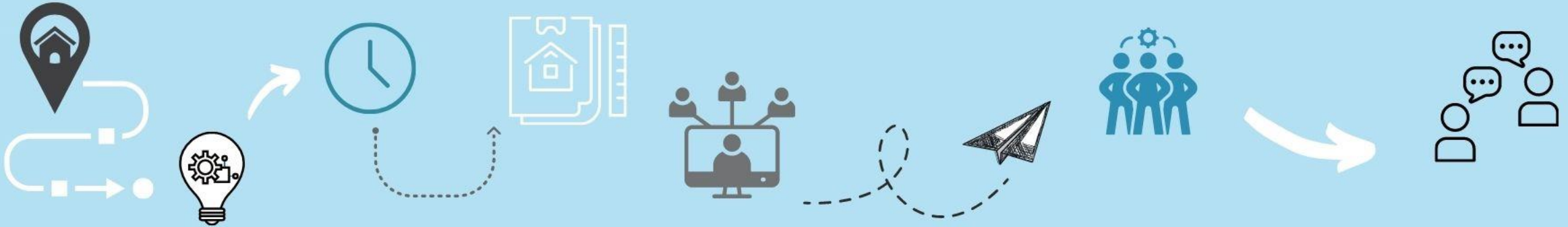
Taiteen alan järjestö	96
Muu taiteen alan toimija (ml. yksityishenkilöt)	92
Alueellinen taidetoimikunta	59
Kunta	52
Valtion taidetoimikunta	47
Taiteen edistämiskeskus	35
Maakuntahallinto	11
Muu	10
Valtion alueellinen viranomainen (mm. ELY/AVI)	4

10 osallistumista ruotsinkielisen linkin kautta.

Verkkoaiivoriihen osallistumispolku

Ehdotukset, osa-alueet ja kysymykset

KAKSI EHDOTUSTA UUDESTA TAIDETOIMIKUNTAMALLISTA

- Monialainen valtakunnallinen taidetoimikunta, asiantuntijapankki ja hakukohtaiset paneelit
- Valtakunnalliset taiteenalaperusteiset toimikunnat ja asiantuntijapankki

VIISI OSA-ALUETTA

- Luottamuselimen rakenne
- Luottamuselimen tehtävät
- Luottamuselimen kokoonpano ja jäsenten nimittäminen
- Luottamuselimen jäsenten palkkiot
- Luottamuselimen jäsenten esteellisyys

KAKSI KYSYMYSTÄ

1. Mitä hyvää näet tässä mallissa?
2. Miten kehittäisit vielä?

A. Monialainen valtakunnallinen taidetoimikunta, asiantuntijapankki ja hakukohtaiset paneelit

Mallin hyvät puolet

- Valtakunnallisuus, pyrkimys alueelliseen yhdenvertaisuuteen
- Laajan asiantuntemuksen keskittyminen
- Poikkitaiteellisuuden ja monialaisuuden huomioiminen
- Eri taiteenalojen tilanteen kokonaisvaltainen hahmottaminen, taiteenalojen välinen dialogi
- Pitkjänteisen edistämisen mahdollistuminen riittävän pitkällä toimikausilla
- Kokoonpanojen moniäänisyys ja moninaisuus
- Työmäärän jakautuminen
- Rahojen jakamisen oikeudenmukaisuus
- Päätösten perustelut ja niiden läpinäkyvyys
- Uusien ilmiöiden ja taiteen kehityksen huomiointi
- Esteellisyysskysymysten käsittely

Kehittämistä vaativat asiat mallissa

- Alueellinen yhdenvertaisuus, tuntemus ja tarpeiden tunnistaminen
- Taiteilijoiden ja taiteenalojen yhdenvertainen kohtelu
- Taiteenalakohtaisten rajojen yli käytävä keskustelu
- Taidetoimikunnan ja paneelien jäsenmäärien kasvattaminen
- Vertaisarvioinnin tärkeyden korostaminen
- Byrokratian ja hierarkian vähentäminen
- Asiantuntijoiden tehokas ja tasapuolinen hyödyntäminen
- Hakukohtaisten paneelien ja toimikunnan työmäärän hallinta
- Avoimuus luottamuselimen eri jäsenten nimeämisessä
- Jäsenten nopeampi vaihtuvuus
- Taidetoimikunnan roolin täsmentäminen kokonaisuudessa
- Päätöksenteon avoimuuden lisääminen hakijoiden suuntaan
- Vallan keskittymisen välttäminen

B. Valtakunnalliset taiteenalaerusteiset toimikunnat ja asiantuntijapankki

Mallin hyvät puolet

- Asiantunteva taiteenalaerusteinen päätöksenteko
- Eri taiteenalojen erityispiirteiden tasapuolisempi huomiointi
- Poikkitaiteellisten hankkeiden hakijoiden aseman parantuminen
- Varajäsenyys
- Asiantuntijapankin käyttö
- Valtakunnallisuus
- Toimikuntien todellinen rooli ja vaikutusvalta
- Hakemuseruäärän tasaisempi jakautuminen
- Alueellisen yhdenvertaisuuden vaatimus
- Vertaisarvioinnin säilyminen vahvana
- Pitkäteruenteisen kehitystyön mahdollistuminen taiteenaloittain
- Päätöksenteon selkeys ja hajaantuminen
- Esteellisyyskysymysten käsittely

Kehittämistä vaativat asiat mallissa

- Taiteenalojen yhdenvertainen jakautuminen toimikuntien kesken
- Poikkitaiteellisuuden ja taiteilijoiden monialaisuuden huomiointi
- Alueiden erilaisten piirteiden ymmärtäminen ja niiden yhdenvertaisen kohtelun varmistaminen
- Uusien taidemuotojen ja avauksien mahdollistaminen
- Jäsenten ja varajäsenten nimittämisen avoimuus
- Jäsenten nopeampi vaihtuvuus
- Taidetoimikuntien ja asiantuntijapankin suhteen täsmentäminen
- Yhteisöjen asiantuntemuksen ja ehdotusten hyödyntäminen
- Toimikuntien alakohtaisen substanssiosaamisen ja moniäänisyyden varmistaminen
- Palautteenanto ja päätöksen perustelujen toimittaminen hakijalle itselleen

Nostoja vastauksista ja niiden rivien välistä

Valtakunnalliset taiteenalaperusteiset toimikunnat ja asiantuntijapankki malleista parempi

Malleista toimivammaksi koetaan vaihtoehto B eli *valtakunnalliset taiteenalaperusteiset toimikunnat ja asiantuntijapankki*. Valintaa perustellaan sillä, että se on enemmän nykymallin kaltainen. Malli on myös keveämpi ja yksinkertaisempi kuin vaihtoehto A. Alueellisuuden ja kentän äänen (vertaisuuden) koetaan mahdollistuvan paremmin. Viittä taidetoimikuntaa pidetään parempana kuin yhtä ei vähiten vallan jakaantumisen kannalta.

Asiantuntijapankkia pidetään hyvänä ajatuksena, mutta sen rooli suhteessa taidetoimikuntiin vaatii vielä täsmentämistä. Taiteenalaperusteisuuden sijaan halutaan korostaa poikkitaiteellisuutta ja taiteilijoiden monialaisuutta.

Osallistujat kaipaavat konkreettisempaa selvennystä tulevasta muutoksesta nykytilanteeseen nähden. Myös perustelut kiinnostavat edelleen.

A. Monialainen valtakunnallinen taidetoimikunta,
asiantuntijapankki ja hakukohtaiset paneelit

Luottamuselimen rakenne

Mitä hyvää?

- Asiantuntemuksen keskittyminen
- Monialaisuus, ”perinteisten” taiteenlajien ja taidemuotojen väliin tai ulkopuolelle osuvien hankkeiden ja hakijoiden rahoittamisen helpottuminen
- Valtakunnallisuus
- Eri taiteenalojen tilanteen kokonaisvaltainen hahmottaminen, taiteenalojen välisen dialogin ja koordinoinnin kehittyminen
- Mahdollisuus pitkäjänteiseen kehitystyöhön riittävän pitkillä toimikausilla
- Joustavuuden lisääntyminen
- Yksittäisen asiantuntijan panoksen keventyminen, rekrytoinnin helpottuminen
- Jäsenten valintaprosessin selkeytyminen
- Hakemusten arvioinnin selkeytyminen
- Rahojen jakamisen oikeudenmukaisuuden lisääntyminen
- Toimikunnan päätösvalta

Luottamuselimen rakenne

Mitä kehitettävää?

- Alueellisen tuntemuksen ja tarpeiden tunnistamisen varmistaminen
- Taiteilijoiden ja taiteenalojen yhdenvertainen kohtelu
- Taiteenalakohtaisten rajojen yli käytävä keskustelu
- Vertaisarvioinnin tärkeyden korostaminen
- Hakukohtaisten paneelien työmäärän hallinta
- Jäsenten nopeampi vaihtuvuus
- Asiantuntijapaneelien riittävä määrä eri taiteenalat huomioiden, päätökset oman taiteenalan edustajien kesken
- Tarkkuus ja avoimuus luottamuselimen eri jäsenten nimeämisessä
- Taidetoimikunnan roolin täsmentäminen (ei pelkkä kumileimasin)
- Luottamuselimen byrokratian ja hierarkian vähentäminen
- Vallan keskittymisen välttäminen

Luottamuselimen tehtävät

Mitä hyvää?

- Pyrkimys alueelliseen yhdenvertaisuuteen
- Poikkitaiteellisuuden ja monialaisuuden huomioiminen
- Paneelien hakukohtainen kokoaminen: vaihtuvuus ja moniäänisyys
- Työmäärän tasaisempi jakautuminen
- Päätösten perustelut ja niiden läpinäkyvyys
- Paneelien laaja asiantuntemus
- Demokraattinen päätöksenteko, päätösten pohjautuminen asiantuntijapaneelien esityksiin (kaksiportaisuus)
- Uusien ilmiöiden ja taiteen kehityksen huomiointi

Luottamuselimen tehtävät

Mitä kehitettävää?

- Alueiden yhdenvertaisuuden varmistaminen ja niiden erilaisten piirteiden ymmärtäminen
- Valtakunnallisen kattavuuden huomiointi toimikunnan ja paneelien valintakriteerissä
- Taiteenalojen yhdenvertaisuuden toteutuminen
- Vertaisarvioinnin tärkeyden korostaminen
- Taidetoimikunnan roolin täsmentäminen (ei pelkkä kumileimasin)
- Byrokratian ja hierarkian vähentäminen
- Vallan keskittymisen välttäminen
- Arviointikriteereiden läpinäkyvyys ja tasapuolisuus
- Hakemusten käsittelyn resursoinnin varmistaminen
- Päätöksenteon avoimuuden lisääminen hakijoiden suuntaan

Luottamuselimen kokoonpano ja jäsenten nimittäminen

Mitä hyvää?

- Luottamuselimen jäsenten moninaisuus ja laaja-alainen asiantuntijuus
- Paneelien ja asiantuntijapankin riittävä koko
- Työmäärän jakautuminen useammalle asiantuntijalle
- Syvällinen asiantuntemus ja sen hyödyntäminen
- Toimikausien rajaaminen silti jatkuvuutta turvaten
- Jäsenten hakumenettely
- Keskustelevampi ja moniäänisempi päätöksenteko
- Paneelien jäsenten sitoutuneisuus

Luottamuselimen kokoonpano ja jäsenten nimittäminen

Mitä kehitettävää?

- Jäsenmäärien ja sitä mukaa edustuksellisuuden kasvattaminen taidetoimikunnan ja paneelien kohdalla, taiteilija-asiantuntijoilla (vertaisarvioitsijoilla) kiintiö paneelien kokoonpanossa
- Byrokratian ja hierarkian vähentäminen
- Vertaisarvioinnin tärkeyden korostaminen
- Hakukohtaisten paneelien nimittämisen keventäminen
- Asiantuntijapankin jäsenten valinnan selkeyttäminen, omaan hakuun liittyvien vaatimusten täsmentäminen / oman haun mahdollisuuden poistaminen
- Valtakunnallisen taidetoimikunnan työmäärän hallinta
- Vallan keskittymisen välttäminen
- Asiantuntijapankin jäsenten tasapuolisen osallistumisen varmistaminen
- Yhteisöjen asiantuntemuksen hyödyntämisen varmistaminen

Luottamuselimen jäsenten palkkiot

Mitä hyvää?

- Palkkio tehdystä työstä
- Hakemusmäärään perustuva lisäpalkkio
- Yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus
- Kullekin jäsenelle kohdennettava hakemusmäärä
- Jäsenten sitoutumisen ja tehtävän arvostuksen kasvaminen palkkion myötä
- Palkkion maksaminen erikseen asiantuntijatyöstä ja hakemusmäärän perusteella

Luottamuselimen jäsenten palkkiot

Mitä kehitettävää?

- Riittävän suuri palkkio
- Palkkion sitominen indeksiin
- Selkeä ja läpinäkyvä järjestelmä palkkiomäärän määräytymiseen
- Palkkioiden yhdenvertaisuus ja julkisuus
- Työn muotoileminen selkeästi työsuhhteessa tehtäväksi työksi selkeine työehtoineen

Luottamuselimen jäsenten esteellisyys

Mitä hyvää?

- Esteellisyyskysymysten käsittelyn helpottuminen
- Mahdollisuus apurahan hakemiseen ellei ole nimetty hakukohtaiseen paneeliin = oman taiteellisen työn ja asiantuntijatyön erottaminen
- Pyrkimys oikeudenmukaisuuteen ja läpinäkyvyyteen
- Asiantuntijoiden mukaan saamisen helpottuminen
- Pitkäaikaisempi sitoutuminen asiantuntijoille
- Esteellisyysohjeiden julkaiseminen nettisivuilla
- Perehdyttäminen esteellisyysäädöksiin

Luottamuselimen jäsenten esteellisyys

Mitä kehitettävää?

- Esteellisyyden mahdollisimman hyvä ennakointi, apurahan haku / paneelijäsenyys ajoissa tietoon
- Esteellisyysasioiden selkeys, yksitulkintaisuus ja avoimuus
- Jäsenten esteellisyysäädöksiin perehtymisen varmistaminen

B. Valtakunnalliset taiteenalanaperusteiset toimikunnat ja asiantuntijapankki

Luottamuselimen rakenne

Mitä hyvää?

- Asiantunteva taiteenalakohtainen päätöksenteko
- Toimikuntien todellinen rooli ja vaikutusvalta
- Poikkitaiteellisten hankkeiden hakijoiden aseman parantuminen
- Varajäsenyys
- Riittävän pitkä toimiaika
- Laajasti jakautunut valta
- Jäsenten valintaprosessin selkiytyminen
- Hakemusten arvioinnin selkiytyminen
- Valtakunnallisuus
- Hakemusmäärän tasaisempi jakautuminen

Luottamuselimen rakenne

Mitä kehitettävää?

- Taiteenalojen yhdenvertainen jakautuminen toimikuntien kesken, väliinputoajien minimointi
- Alueiden erilaisten piirteiden ymmärtäminen ja niiden yhdenvertaisen kohtelun varmistaminen
- Alan ammattilaisten täsmentäminen mallissa
- Poikkitaiteellisuuden ja taiteilijoiden monialaisuuden huomiointi
- Toimikunnan päätöksenteon avaaminen ja sujuvuuden varmistaminen
- Avoimuus tilanteeseen sopivan varajäsenen nimittämisessä
- Uusien taidemuotojen ja avauksien kehittymisen mahdollistaminen
- Toimikuntien ja asiantuntijapankin jäsenten nimittämisen selkeys ja avoimuus
- Jäsenten nopeampi vaihtuvuus
- Taidetoimikunnan roolin täsmentäminen (ei pelkkä kumileimasin)
- Yhteisöjen mahdollisuuksien lisääminen asiantuntijapankin jäsenten ehdottamiseen
- Asiantuntijapankin kuulemisen selkeyttäminen valmistelussa ja päätöksenteossa

Luottamuselimen tehtävät

Mitä hyvää?

- Eri taiteenalojen erityispiirteiden tasapuolisempi huomiointi
- Alueellisen yhdenvertaisuuden vaatimus
- Vertaisarvioinnin säilyminen vahvana
- Pitkäjänteisen kehitystyön mahdollistuminen taiteenaloittain
- Asiantuntijuuden korkea taso ja spesifi osaaminen
- Päätöksenteon selkeys ja hajaantuminen
- Taide- ja kulttuuripolitiikan isompien linjojen ja strategian huomioon ottaminen

Luottamuselimen tehtävät

Mitä kehitettävää?

- Alueiden tasapuolisuuden varmistaminen ja niiden erilaisten piirteiden ymmärtäminen
- Siilojen ja poteroiden ehkäiseminen, taidealojen rajojen yli kurottava keskustelu ja ajattelu
- Poikkitaiteellisuuden ja taiteilijoiden monialaisuuden huomiointi
- Toimikuntien alakohtaisen substanssiosaamisen ja moniäänisyyden varmistaminen
- Palautteenanto ja päätöksen perustelujen saattaminen hakijalle itselleen
- Asiantuntijapankin osaamisen hyödyntäminen parhaalla mahdollisella tavalla

Luottamuselimen kokoonpano ja jäsenten nimittäminen

Mitä hyvää?

- Luottamuselimen jäsenten moninaisuus ja laaja-alainen asiantuntijuus niin taidealoittain kuin alueittainkin
- Asiantuntijapankin käyttö: avoin haku, kohtuullinen mutta riittävä jäsenmäärä, joustavuus, irtisanoutumisen mahdollisuus, rajattu toimikausi, toimivat jäsenyyden kelpoisuusehdot
- Taidetoimikuntien asiantuntijuuden säilyminen esteellisyytilanteissa, jäsenmäärän joustavuus, riittävän pitkä toimikausi
- Valtakunnallisuus
- Alueellisen yhdenvertaisuuden painoarvo
- Vallan jakautuminen
- Eri hakukierrosten päätöksenteon tasalaatuisuus
- Taiteen ja kulttuurin kentän tuntemus päätöksenteossa
- Oma haku
- Viraston rooli luottamuselimen asettamisessa

Luottamuselimen kokoonpano ja jäsenten nimittäminen

Mitä kehitettävää?

- Luottamuselimen jäsenmäärän sekä sitä mukaa edustuksellisuuden ja asiantuntemuksen kasvattaminen
- Luottamuselimen toimikauden lyhentäminen
- Paikallisuuden ja alueellisen yhdenvertaisuuden toteutumisen varmistaminen
- Taiteilijoiden ja vertaisarvioinnin roolin vahvistaminen, kiintiö asiantuntijapankin jäsenistä
- Monialaisuuden huomiointi sekä uusien, marginaalisten ja "välimaastoon" jäävien taiteenlajien aseman vahvistaminen
- Yhteisöjen asiantuntemuksen ja ehdotusten hyödyntämisen varmistaminen
- Asiantuntijapankin kuulemisen selkeyttäminen valmistelussa ja päätöksenteossa → sitouttamisen kasvattaminen
- Omaan hakuun liittyvien vaatimusten täsmentäminen / oman haun mahdollisuuden poistaminen
- Viraston henkilökunnan työmäärän hallinta

Luottamuselimen jäsenten palkkiot

Mitä hyvää?

- Palkkio tehdystä työstä
- Hakemusmäärään perustuva lisäpalkkio
- Yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus
- Jäsenten sitoutumisen ja tehtävän arvostuksen kasvaminen palkkion myötä
- Palkkion maksaminen erikseen asiantuntijatyöstä ja hakemusmäärän perusteella

Luottamuselimen jäsenten palkkiot

Mitä kehitettävää?

- Riittävän suuri palkkio
- Palkkion sitominen indeksiin
- Palkkiomäärän määräytymisen selkeys ja läpinäkyvyys
- Palkkioiden yhdenvertaisuus ja julkisuus
- Työn muotoileminen selkeästi työsuhteessa tehtäväksi työksi selkeine työehtoineen

Luottamuselimen jäsenten esteellisyys

Mitä hyvää?

- Esteellisyyskysymysten käsittelyn helpottuminen
- Varajäsenyys
- Mahdollistaa apurahan hakemisen, jos ei ole nimettynä asiantuntijana tai jonkin toimikunnan varajäsenenä
- Mahdollistaa pitkäaikaisemman sitoutumisen asiantuntijoille
- Perehdytys esteellisyysäännöksiin

Luottamuselimen jäsenten esteellisyys

Mitä kehitettävää?

- Esteellisyyden mahdollisimman hyvä ennakointi, apurahan haku / paneelijäsenyys ajoissa tietoon
- Esteellisyysasioiden selkeys, yksitulkintaisuus ja avoimuus
- Esteellisyyden oma-aloitteinen ilmoittaminen, ja tiedon avoin julkaiseminen

Varmistamme onnistumisen yhteisen kehittämisen ja dialogisen strategiatyön avulla.